

הבומרנג של הגבייה המינהלית

חרב הגבייה המנהלית היא חרב פיפיות, ושימוש לא מושכל בה עתיד לפעול כבומרנג ולפגוע ברשויות המקומיות

ובפקידי הגבייה באופן אישי / ד"ר הנריק רוסטוביץ

הכוח משחית

הלורד אקטון נודע באמרתו: הכוח משחית, וכוח מוחלט משחית באופן מוחלט. כאשר פקיד רשאי להשית שומת ארנונה רטרואקטיבית של שבע שנים בגובה של מיליוני שקלים, ולאחר מכן לעקל את חשבון הבנק של הנישום, זהו כוח מוחלט.

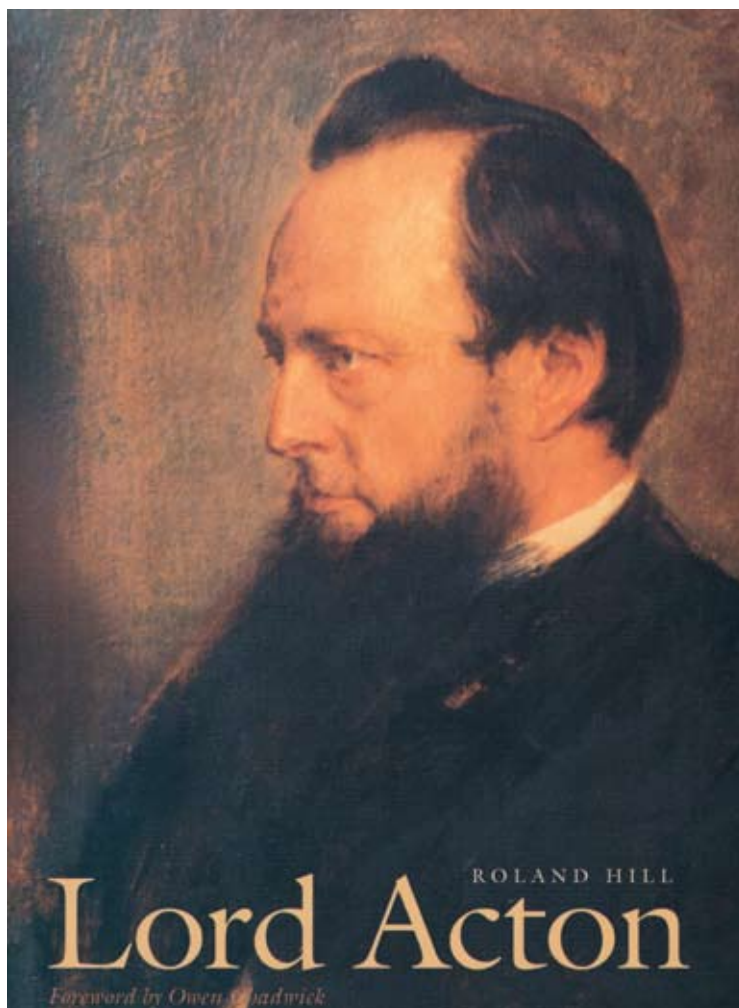
בהינף קולמוס של פקיד, שאינו שופט אובייקטיבי נטול פניות, יכול עובד ציבור עתיר מוטיבציה למוטט חברה. פקיד ללא השכלה משפטית רשאי לצוות על גובה המס לפרוץ לבי-תו של אדם להוציא את מיטלטליו ול-מכרם. פקיד ללא כל הכשרה ראויה מו-סמך "לפרוץ" לחשבון הבנק שלך ושלי ולקחת משם כספים.

חרב הגבייה המנהלית המתנופפת ללא אבחנה משולה לפיל בחנות חרסי-נה. כלי החרסינה המתנפצים הם זכויות היסוד של אזרח במדינה דמוקרטית.

זאת ועוד: חרב הגבייה המינהלית היא חרב פיפיות, ושימוש לא מושכל בה עתיד לפגוע ברשויות המקומיות ובפקידי הגבייה באופן אישי. כאשר הליכי הגבייה המינהליים אינם ננקטים באופן פרוצדורלי מדויק, רשאי הנישום לתבוע פיצוי על פגיעה בזכות הקניין שלו ופיצוי על פגיעה בשמו הטוב.

כאשר התראה אינה חתומה בידי פקיד הגבייה, או כאשר שמו הפרטי, שם משפחתו ותיאור תפקידו של החותם אינם מפורטים בהת-ראה, אזי זו התראה בלתי חוקית, ועיקול שנעשה בעקבותיה הוא בלתי חוקי. וכאשר פקיד גבייה מעקל באותו יום שבעה חשבונות בנק, זהו ניצול לא מידתי של הכוח שניתן לו.

על הרשויות מוטלת חובת הזהירות. עליהן להורות לפקידי הגבייה לקבל ייעוץ משפטי לפני כל עיקול מנהלי, ולקבוע נהלים מדויקים בטרם ינופפו בחרב הגבייה המינהלית. אם לא כן, ילך מספר תבי-עות הנוזקין ויגדל, ובמקרים קיצוניים – אף הליכים פליליים על גבייה בלתי חוקית בעליל. ///

רצוי שהרשויות המקומיות יזכרו את דברי הלורד אקטון: כוח מוחלט משחית באופן מוחלט

לרשות המקומית יש סמכויות של רשות מחוקקת, רשות מב-צעת ורשות שופטת. המועצה הנבחרת של הרשות המקומית מוס-מכת לחוקק את צווי הארנונה. פקידי הרשויות המקומיות מוסמכים להשית ארנונה על המחזיקים בנכסים, ואילו פקודת המיסים (גבייה) מקנה לאותם פקידי סמכויות גבייה, שמוקנות רק לשופט ולראש ההוצאה לפועל. אותו פקיד קובע את סכום הארנונה ומעקל את כספו של האזרח, את מיטלטליו ואת המקרקעין שלו.

עמדת בתי המשפט

בעת"מ 3061/06 (רכבת ישראל נ' עי-ריית חדרה) הביע השופט גדעון גינת עמדה נחרצת נגד ריכוז סמכויות זה. בפסק דין ארוך, שקצרה היריעה מלה-ביא אף את עיקריו, נקבע: "ספק בעיני אם הגבייה המינהלית היא חוקתית, בעידן שלאחר חקיקת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו... יש לפרש בצמצום רב ככל האפשר את הסמכות של הרשות המקומית לנקוט בהליכי גבייה מינה-ליים".

לא חלף זמן רב, ושופטים שונים מתחו ביקורת נוקבת נגד הליכי גבייה מינהליים פסולים ואביא קומץ מהם. בת"א 9230/07 (מועצה מקומית

קרני שומרון נ' אביה שירותי אחסנה בע"מ) פסקה השופטת מרים ליפשיץ-פריבס, כי חברת אביה תפצה את המועצה המקומית בסכום של 38,000 שקל בשל מכירת מיטלטלין שעוקלו על ידי המועצה, מבלי שניתן לחברה אישור למכירתם במחיר נמוך משווים.

בת"ק 2350/08 (אסרף חגי נ' שוהר שרותי חניה

בע"מ) פסק השופט דוד גדול, כי שוהר תשיב לאסרף 600 שקל ותפצה אותו ב-500 שקל.

בעת"מ 1312/07 (מוסא אלזינטי נ' עיריית לוד) פסק השופט ד"ר עודד מודריק, כי העירייה הפעילה את כוחותיה לגבייה מינהלית לא בתום לב, בדרך שרירותית וללא הגינות, וזהו "מעין מעשה שלטוני נוגש".

בעת"מ 1578/08 (אדוט שמואל נ' עיריית בת-ים) פסק השופט דוד רוזן, כי רשות שלטונית מחויבת לפעול כלפי האזרח בנאמנות, בתום לב, בהגינות וב-סבירות, ואילו כאן היא פעלה באמצעי גבייה מנה-ליים דרסטיים.

הכותב הוא מחבר הספר "ארנונה עירונית" ועורך מדור המיסים במוסף "משפט הארץ".